

POLEMIKA O ŠAMANIZMU IN STAROSVETNOSTI V PRETEKLOSTI IN SEDANJOSTI

Že desetletja, če ne že stoletja, se odvija **polemika o šamanih in šamanstvu**. Morda je napočil spet čas, da se **pojasni in razjasni nekatera zamolčana ali prezrta dejstva o dandanes že kar razvpiti in sporni besedi šamanizem**.

Prvi del besede **šamanizem** tvori zlog **ŠA** in označuje **modrost**, zlog **MAN** (ki je še danes v rabi v angleškem jeziku) pa pomeni **človek**. **Šaman** (beseda je indoevropskega izvora) je **torej modri človek, ki pozna zakonitosti življenja in bivanja**. Že v svoji doktorski dizertaciji (1995) sem zapisala, da je **šaman alkimist, enakovreden sodobnemu znanstveniku, ki se trudi prepoznati bivanjske temelje in načine vzpostavljanja harmonije in blagostanja. In ker jih pozna in dojema ter tudi obvladuje, in to v vseh razsežnostih zavesti in resničnosti, lahko pomaga tako sebi kot drugim**. Zato je bil v preteklosti vselej spoštovan in **nadvse cenjen** človek svojega občestva. Po stoletjih vsiljevanja drugačne (krščanske) doktrine, je to znanje vse bolj vodenelo in do danes skorajda tudi docela zvođenelo, a tako je le v kulturah belih ljudi. V nekaterih deželah, kjer tako dandanes kot tudi že stoletja poprej velja prvenstveno krščanska »verozapoved«, pa se je **preganjalo tiste, ki so verjeli v resonanco (sozvočje) Zemlje in Neba** – to je duha in snovnega sveta hkrati (v tovrstne dežele se uvrščamo tudi mi). Kadar pa razmišljamo o starodavnih šamanskih vrednotah, govorimo o prednikih t. i. **vseobsegajoče kozmične zavesti ali kozmično – zemeljske doktrine bivanja**.

Linija prehajanja starosvetnih duhovnih modrosti skozi nešteto generacij se je – v različnih kulturah in pod različnimi imeni – prepovedovala, starosvetna modrost pa preganjala in zažigala na grmadah inkvizicije. Vendar tudi te drastične in krute metode v pokristjanjenih deželah niso uspele izgnati **miroljubnih (šamanskih) načinov bivanja in delovanja**. Še več, zaradi njihove pomembnosti in **vrednosti** so do današnjih dni preživeli mnogi **prežitki** te starodavne dokaj enovite modrosti, tudi na slovenskih tleh, raziskujemo pa jo slovenski etnologi in to z vse večjim čudenjem. Ponekod (npr. na Havajih) pa še do dandanes ni bil umaknjen dekret z **grožnjo smrtne kazni za prakticiranje starodavnih kozmično-zemeljskih praks**. In naj ob tem spomnim, da je moška logika krščanstva zadnjo modro žensko (pod obtožbo čarovništva) zažgala pred dobrim stoletjem v Ribnici, ker si njenih nenavadnih sposobnosti in znanj ni znala razložiti (**ožje je zatrlo širše**; kolikokrat že v zemeljski zgodovini?). Ker se je **na grmadah inkvizicije zažigalo najmodrejše može in žene**, se je na našem podeželju dobesedno **s strahom uzakonila katoliška misel**, ki ne razume (ni hotela ali noče razumeti), o čem govorijo stara verstva t. i. naravnih ljudstev po vsem svetu (tako tudi na Slovenskem) ter je zaradi svojega neznanja **starosvetno označila za primitivno**, njegove nosilce pa za primitivce. Toda človek poseduje naravni **čut za resnico**. Naj bo laž še tako mogočna, povsem skriti in izgnati je nikdar ni mogoče. Prej ko slej se **izkaže sama** in prav to se dogaja v današnjih dneh naglega spreminjanja in iskanja staro-novih vrednot. **Resnice tudi ni treba vsiljevati**, prav tako verovanj ne, saj jih človek ustvarja sam na osnovi lastnega izkustva. Ljudje resnico sprejmejo sami brez prisile. A najprej jo seveda želijo izkusiti in dojeti. Žal pa se je neetično vsiljevanje različnih veroizpovedi v svetu dogajalo še zlasti skozi zgodovino zadnjih dveh tisočletij.

Na svojih raziskovanjih sem videla in poslušala **strašljive zgodbe** o grozotah, ki so jih počeli in jih še vedno počno kristjani nad domorodci različnih celin in tistih verstev, ki bi si zaslužila oznako **z**

naravo, zemljo in kozmičnimi ritmi uglašene skupnosti (ljudstva narave torej). Vse to nas je očitno pripeljalo v dokaj **veliko krizo identitete, nepoznavanja lastnih korenin in tradicij**, pa vse tja do **nespoštovanja lastnega izročila** (tako materialnega, duhovnega kot tudi slovenskega glasbenega in pripovednega izročila). Te besede nimajo namena napadati krščanstvo, temveč **opozoriti na prezrto** zaradi tisočletne krščanske dominacije.

Ohranjena duhovna izročila oz. njihovi **prežitki zrcalijo mogočno starodavno modrost, ki so jo s spoštovanjem ohranjali šamani minulih dob**, pri nas imenovani (po etnologu dr. Zmagu Šmitku) tudi **kresniki**. Najverjetneje bi se polemični razburjenosti izognili, če bi **namesto s krščansko logiko ožigosanega pojma "šamansko" uporabili** kak drug nam všečen termin – **npr. kresnik**.

Dejstvo je, da v **drugih deželah in kulturah znajo mnogo bolj kot mi spoštovati lastno kulturo, izročilo in modro dediščino**. Zato jo znajo tudi **negovati** in še vedno spoštovati (čeprav morda ne prav vsi) in tudi s ponosom pokazati **vsem, ki jih zakoni življenja zanimajo** in ki se trudijo spreminjati **slabo v dobro. Kaj pa mi?** Še kdo sploh pozna svoje duhovno izročilo in svoje tisočletja dedovane pesmi? Duhovna izročila in verovanja so celo bolj na udaru kot materialna kultura, po drugi strani pa jih **ni mogoče nikoli povsem izbrisati** iz duhovnega zemljevida občestev, saj so **v svoji biti neuničljiva**. Takšna so še zlasti takrat, kadar etnične skupine, ljudstva ali narodi izkustveno **skozi nešteto rodov prepoznajo vrednote spiritualnih učenj in njihovo uporabnost** za vsakodnevno življenje ter prepotrebno spreminjanje, navkljub prepovedim, izganjanjem in preganjanjem.

Ponekod si **starodavna učenja in tisočletja dedovani načini iskanja harmonije, sožitja in zdravja ter moderna znanost celo podajajo roke**. V Mehiki in Avstraliji npr. zdravniki uradne medicine sodelujejo z zdravilci (šamani) tamkajšnjih občestev. Le tako, pravijo, so lahko zares **uspešni** in lahko učinkovito urejajo celotnega človeka – njegovo telo in duha. In to **celostno**. Med indijanskimi kulturami Severne in Južne Amerike, pa v Tibetu ali Indoneziji ter drugod po svetu, lahko starodavnim praksam sledimo še v naš čas in so tovrstne **šamanske – boljše bi bilo reči naravno-bivanjske prakse celo edino veljavne in še danes v rabi**. V svoji biti so te starosvetne prakse in znanja nadvse **miroljubna in sledijo zakonitostim strpnega sobivanja tudi z drugimi življenjskimi oblikami** (tudi z živalmi, rastlinami in drevesi) in načini življenja ter z našim planetom.

S krščansko doktrino prežeta kultura belcev je tisočletja dedovane prakse žal **označila za primitivne**, čeprav bi lahko o njih govorili kot o kulturah uglašeni z naravo ter ritmi življenja in vesolja. **Moji izsledki** in večdesetletna raziskovanja slovenske kulturne dediščine, evropskih in izvenevropskih kultur na vseh celinah so mi **bistrili sliko o preteklosti** in sedanosti ter porodili **zaskrbljenost za prihodnost**. Etnološka in etnomuzikološka raziskovanja pa so mi tudi poklonila zavedanje in moč za sledeče besede: **starosvetni šaman/kresnik preteklosti ali sedanosti je prežet z miroljubnim (pacifističnim) pogledom na svet** in ni nekaj nebodisigatreba, še manj nekakšno slaboumno čarovništvo, kot ga je označilo krščanstvo in zato na grmadah inkvizicije zažgalo in še vedno **zažiga vse drugače misleče, predvsem vse tiste, ki zmorejo in znajo pogledati tudi onkraj zamejenega linearnega uma, časa in prostora v simultani čas brezmejnih zmožnosti in priložnosti ter prebuditi v sebi speče (šamanske) sposobnosti**. Šaman ali kresnik preteklosti ali pa sodobnosti je pravzaprav **alkimist**, ki poskuša **slabo spremeniti v dobro** (simbolično v zlato), hkrati pa je tudi predan **znanstvenik in zdravilec, ki teoretično in praktično obvladuje zakonitosti bivanja ter tudi živi po njih** in zmore teoretična spoznanja prevesti tudi v prakso ali v **vsakdanje življenje**. Tako je zasnovana tudi moja misel v doktorski dizertaciji (sicer na temo razvoja predklasičnih glasbil od prazgodovine do danes). Potrdili so jo tudi moji slovenski in hrvaško govoreči mentorji – znanstveniki in profesorji Filozofske fakultete v Ljubljani in v Zagrebu. **Šaman je**

pravzaprav svečenik – zdravilec znanstvenik – duhovni učitelj in tudi "glasbenik" pretanjenega sluha, da lahko izsliši frekvenčno-vibracijski (energijski) **tok življenja** skozi živa bitja in prostor. Naj povem, da so mnogi ortodoksni znanstveniki (tako npr. na univerzi v Sorboni ali v Standfordu) **poskušali starodavna znanja ovreči**, toda njihove raziskave so jih **pripeljale prav do nasprotnega**. **Še več: postali so častilci starodavnih in domala že pozabljenih modrosti**. Tudi sama takorekoč dnevno predavam o starih modrostih in o šamanskih tehnikah različnih kultur, tako doma kot po svetu, in sicer predvsem tistim, ki so se že pričeli zavedati, da vse staro le ni za staro šaro. Stara (šamanska) znanja namreč lahko učinkovito **nakazujejo harmonično pot** skozi življenjske uganke in preizkušnje ter **odpravljajo neravnovesja in bolečino**.

Starosvetno se v današnjem času sodobniku izkazuje za vse bolj modro. Konec koncev pa **današnji človek išče izhode iz kriz in stisk**, ki ga pestijo. Zato raziskuje in išče tudi po modrostih preteklosti. **Šamane, ki so bili ali sodelujoči v vseh kulturah, ljudje spoštujejo z ozirom z širjave njegove zavesti**, kajti širjavam zavesti in uma sledijo tudi njegove **spodobnosti in učinkovitost**. Bolj ko je umsko in srčno odprt, večje in zanimivejše so. Vedno naj bi bili šamanova zavest in zavedanje močno razširjeni in vedno tudi **širši od zavesti drugih**, nikakor pa ne smeta biti ožji. Ta lastnost bi morala biti le pohvalna. Naj povem, da so še pred dvema tisočletjema **svoje duhovne vodje ali vladarje izbirali z ozirom na njihove "šamanske" sposobnosti (in tako je ponekod še danes)**. Vodja občestva je **moral biti vrhunski šaman** in celo zdravilec, ki je **znal občutiti, videti, slišati in vedeti**, kaj je najbolje za njegovo ljudstvo, kaj zveni in odmeva v ljudeh in okolju, pa na zemlji in celo v vesolju. Če teh sposobnosti ni imel, sploh ni mogel biti izbran za vodenje svojega občestva. **Verjemite, razumevanje običajev in verovanj preteklosti je lahko zelo dobrodošlo**, še zlasti v današnjem času. **Dandanes pogumni iskalci/bojevniki resnice** zavzeto iščejo manjkajoče **delčke celote**, ki bi prinesli **mir** v duše, hkrati pa poskušajo odkriti, **kateri mozaični delci te celote so okvarjeni**, popačeni, brez veljave in odveč.

Veljalo bi se vprašati, **zakaj sta naša dežela in naš čas tako netolerantna oz. nestrpna do drugače mislečih**. Ne morem si kaj, da se ne vprašam še sledečega: **kaj je pogojilo izredno slovensko, hlapčevsko mentaliteto zadnjih desetletij?** Kako paradoksalno, še posebej močno se je le-to razvilo prav v desetletjih **po naši osamosvojitvi! Kako to in čemu?** Zdi se, da je **širjenje znanja in poznavanja različnih filozofij življenja, šeg, navad, starih znanj in praks prej dobrodošlo kot pa odveč**. Če **hočemo izplavati iz kriz**, ki nas pestijo, bi veljalo predvsem **pretresti načine razmišljanja in napačna ravnanja**, ki jih dandanes negujemo in so nas pripeljala do raznovrstnih težko rešljivih zagat; **razmisliti velja tudi o domnevnih neizpodbitnih trditvah in že skorajda uzakonjenih miselnih vzorcih**, tudi tistih, ki nam jih podajata današnja uzakonjena veroizpoved in znanost (ne pozabimo, da tudi znanost gradijo ljudje – ljudje različnih širjav zavesti!). Trenutno veljavno se lahko pod lupo čuječnega ušesa in pozornega očesa kaj hitro **sprevrže v svoje nasprotje ter se izkaže za rušilno in ovirajoče**, nikakor pa ne za tiste načine ravnanja, ki bi vodili v **mir in blagostanje**. Čeprav npr. sodobna znanost trenutno nekaj zatrjuje ali potrjuje, ji še vedno za verodostojno dokazovanje svojih trditev (še zlasti na področju duha) **primanjkuje tako dovolj natančnih aparatov za merjenje, dokazovanje svojih trditev ali spodbijanje tega, kar se ji ne zdi sprejemljivo** (sem sodi tudi današnja medicina, ki še ne zna videti človekovih eteričnih polj, šaman pa). Uradni znanosti primanjkuje **tudi lucidne in prodorne (znanstvene) vseobsegajoče misli. Zato tudi učinkov starodavnih šamanskih praks še ne zmore in ne zna niti potrditi niti ovreči**. Lahko pa to storijo človekova zaznavanja in izkustva (človekovo **telo je še vedno najbolj občutljivejši instrument**, kar jih poznamo), izkustva tistih, ki s svojim občutljivim telesom in dovolj širokim duhom in umom zmorejo občutiti in preverjati dobrobiti starodavnih življenjskih (šamanskih) in novodobnih praks.